

Bram Bos haalde dit jaar de landelijke pers met uitspraken dat de Nederlandse koe veel te vroeg naar het slachthuis wordt afgevoerd. Ondanks de stijging van de levensproductie bij afvoer dit jaar, blijft de ASG-onderzoeker kritisch over de levensduur van de koe. 'Stimuleren van herfstafkalven is slecht voor de levensduur van de koe.'

De verwachting was dat het interview met Bram Bos, ASG-onderzoeker innovatieprojecten, zou gaan over de levensduur van de Nederlandse melkkoel. De veertigjarige specialist op het gebied van duurzaamheid in de landbouw behaalde dit jaar de landelijke dagbladen met uitspraken dat de Nederlandse koe als dank voor haar prestaties veel te vroeg, vóór haar zesde levensjaar, in het slachthuis belandt. Koeien kunnen volgens hem gemakkelijk veertien jaar worden.

Het interview ging weliswaar over de levensverwachting van de koe, maar nog veel meer over de duurzaamheid van de hele melkveesector. 'Levensduur verhogen is eerder een resultaat dan een doel op zich bij de verduurzaming van de melkveehouderij. De korte levensduur is het resultaat van systeemfouten. Wil je die overwinnen, dan zijn een paar aanpassingen niet voldoende en moet je verder kijken dan de koe of de stal, en het geheel durven herontwerpen.'

Herfstafkalven slecht voor levensduur melkkoel

Systeemfouten en herontwerpen? Wat is er volgens u allemaal mis in de melkveehouderij?

'We leven in een risicomaatschappij. Dat betekent dat we zelf ongewild problemen veroorzaken door een complex systeem van wet- en regelgeving, cultuur en geld verdienen. De landbouwsector loopt daardoor tegen grenzen aan die historisch gegroeid zijn. Er is een systeem ontstaan waar eigenlijk niemand gelukkig mee is. Het gevolg is dat er veel maatschappelijke discussies ontstaan over zaken als dierenwelzijn, mestproblemen, megastallen en duurzaamheid.'

Gelden de meeste van deze discussies niet met name voor de intensieve veehouderij?

'Er is natuurlijk verschil, maar de varkens- en rundveesector hebben een aantal basisproblemen gemeenschappelijk. De huidige trend naar jaarrond opstallen van melkvee heeft het gevaar in zich dat de sector steeds meer gaat lijken op wat nu als intensieve veehouderij wordt beschouwd, en dus met dezelfde kritiek zal worden geconfronteerd.'

Wat verstaat u onder het begrip duurzaamheid?

'Duurzaamheid is proberen ervoor te zorgen dat je de eigen welvaart zo min mogelijk verdient over de rug van anderen en van toekomstige generaties. Dat kan gaan over mensen en dieren, maar ook over milieu en omgeving. Verduurzamen betekent verder denken dan de bestaande structuren en oplossingen. Het gaat om breed gedragen aanpassingen in de hele productiekolom. Natuurlijk is het goed dat een organisatie als CRV bedrijven rangschikt op levensduur van koeien, zodat dit thema meer aandacht krijgt, maar je krijgt geen duurzame sector met alleen een duurzame koe. Die levensduur is overigens wel een mooi voorbeeld. Iedereen wil oudere koeien, maar de keten, de omstandigheden, laat het niet toe.'

Welke omstandigheden zorgen ervoor dat koeien niet oud kunnen worden?

'Een goed voorbeeld van hoe de productiekolom medebepalend is voor de levensduur, is de herfstafkalfstrategie. De zuivelfabrieken stimuleren zomer- en herfstafkalven, zodat de koeien in de winter meer melk produceren. Dat betekent dat koeien in de warme zomer moeten afkalven en dan ook in productie moeten pieken. Dat heeft een verhoogde kans op uier- en stofwisselingsproblemen tot gevolg. Vervolgens moeten de koeien ook nog eens tochtig en drachtig worden in de donkere herfst- en winterperiode op stal. Stimuleren van herfstafkalven is slecht voor de levensduur van de koe.'

Welke maatregelen zouden helpen om de sector te verduurzamen?

'Stoppen met de herfstafkalving financieel stimuleren kan helpen bij het aspect levensduur. Kijk je verder, dan zie je dat de productie van kunstmest enorm veel energie kost en de grondstofvoorraden opraken, met name fosfaat. Daarentegen zitten we met een fosfaatoverschot in de bodem en een mestprobleem. Wanneer je dat hoort, dan denk je toch dat er iets scheef zit? Heel praktisch uitgelegd: het zou prachtig zijn om mest en urine apart op te vangen, waardoor je de mineralenstromen op de juiste wijze kunt benutten en kunstmest niet meer nodig is.'

U bent op zoek naar nieuwe stalontwerpen?

'De duurzame stal bestaat niet. We hebben meer dan vijfhonderd onderzoeken naast elkaar gelegd, waaruit bleek dat in

Projectgroep Kracht van Koeien

Bram Bos is werkzaam bij ASG-Systeeminnovaties en maakt deel uit van de projectgroep Kracht van Koeien. ASG-Systeeminnovaties werkt via deze projectgroep aan integrale verduurzaming van stal- en houderijsystemen voor koeien, varkens en pluimvee. De ideeën gaan verder dan nieuwe stalconcepten, maar betreffen het herontwerpen van de veehouderij, inclusief de aan- en afvoerketens. Het ontwerp fungeert als een streefbeeld dat door een aantal ketenpartners wordt uitgewerkt in concrete praktijkprojecten.

ideale omstandigheden de koe 360 vierkante meter nodig heeft. Het is niet reëel en ook niet nodig om daarvoor een stal te bouwen. Ik heb het daarom liever over een houderijsysteem waar bij koeien voldoende kunnen bewegen en sociaal gedrag kunnen uitvoeren. Het verbeteren van het houderijsysteem draagt bij aan de levensduur van de koe.'

Maatregelen ter verduurzaming van de sector hebben wel financiële gevolgen voor de veehouder.

'De tendens is ingezet op groei om daarmee de kostprijs te beheersen. De traditionele groeiers willen twee keer zo groot worden, maar realiseren zich onvoldoende dat twee keer zo groot niet twee keer meer winst betekent. Daarom wijs ik graag naar een veehoudersgroep die we als onderzoekers "new growers" noemen. New growers zien economisch kansen liggen op het gebied van duurzaamheid en spelen in op maatschappelijke ontwikkelingen. Dat hoeft niet direct verbreding te zijn, zoals een camping of zorgboerderij. Verduurzaming is ook samenwerken met akkerbouwers om het bemestings- en voerimportvraagstuk op te lossen. Er wordt nog vaak erg traditioneel gedacht. Waarom wordt een duur productiemiddel als de melkstal maar door één veehouder gebruikt? Ook andere machines kunnen veel efficiënter worden ingezet.'

Prijst de sector zich met alle verduurzamingsmaatregelen niet uit de markt?

'Internationaal zijn er verschillen in de beleving van duurzaamheid. Maar de positie van het dier is in verstedelijkte gebieden zoals Nederland in ieder geval heel belangrijk. Weidgang is geen issue in Amerika, maar in Nederland wel; koeien in de wei horen bij onze cultuur. Maar daarvoor moet in de hele sector wel de knop om. Een melkveehouderijbedrijf heeft veel kansen om maatschappelijke functies te vervullen, ook op het gebied van duurzaamheid. Er zijn in het dichtbevolkte Nederland immers maar weinig gebieden waar je met land en een melkput alleen maar melk produceert.'

Jaap van der Knaap

Duurzaamheid melkveehouderij gaat volgens ASG-onderzoeker Bram Bos verder dan nieuwe stal of duurzamere koe

'Herontwerp de melkveesector'